

לעילוי נשמת
שלום בן משה

משניות של השבוע הבא

Next Week's Mishnayos

גליון
3

ברכות פרק ה'

מִפְּנֵי הַטִּירוּף - שלא תטרוף דעתו ויטעה. לפי ששליח ציבור הוא צריך להתחיל ברכה שניה, ולהקרות להן מילה במילה, ואם יענה אמן לא יוכל לכוין ולחזור לתפילתו מהר, ולהתחיל הברכה שראוי שיתחיל.

ואם אין שם כהן אלא הוא, לא ישא את כפיו.

לא ישא את כפיו - שמא לא יוכל לכוין ולחזור לתפילתו להתחיל שים שלום, שתהא דעתו מטורפת מאימת דציבורא.

ואם הבטחתו שהוא נושא את כפיו וחוזר לתפילתו, רשאי.

ואם הבטחתו - כלומר: אם בטוח הוא שלא תהא דעתו מטורפת מאימת הציבור.

המתפלל וטעה, סימן רע לו. ואם שליח ציבור הוא, סימן רע לשולחיו, מפני ששלוחו של אדם כמותו.

אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא, שהיה מתפלל על החולים, ואומר: "זה חי וזה מת".

אמרו לו: מניין אתה יודע?

אמר להם: אם שגורה תפילתי בפי, יודע אני שהוא מקובל, ואם לאו, יודע אני שהוא מטורף.

אם שגורה תפילתי - סדורה בפי במרוצה, ואני נכשל בה.

שהוא מטורף - שהחולה מטורף, כמו (בראשית מ"ד כח) "אף טרוף טורף". פירוש אחר: לשון (ברכות ה:) "טורפים לו תפילתו בפניו",

ברכות פרק ה'

האומר "על קן ציפור גיעו רחמיך", "ועל טוב יזכר שמך", "מודים מודים", משתקין אותו.

על קן ציפור גיעו רחמיך - כמו שהגיעו רחמיך על ציפור, וגזרף "לא תקח האם על הבנים", כן חוס ורחם עלינו.

ועל טוב יזכר שמך - משמע על טובתך נודה לך, ועל הרע לא נודה, והרי אנו חייבין לברך על הרעה כשם שמברכין על הטובה.

מודים מודים - דמחזי כמקבל עליו שתי אלוהות. ומפרש בירושלמי: הדיא דתימא בצייבור, אבל ביחיד תחנונים הם.

משתקין אותו - שעושה מידותיו של הקדוש ברוך הוא רחמים, והן אינן אלא גזירות מלך על עבדיו.

העובר לפני התיבה וטעה, יעבור אחר תחתיו. ולא יהא סרבן באותה שעה.

ולא יהא סרבן באותה שעה - כדרך שאר יורדים לפני התיבה, שצריך לסרב פעם ראשונה. אבל זה לא יסרב כשאומרים לו לך רד, לפי שגנאי הוא שתהא התפילה מופסקת כל כך.

מניין הוא מתחילת הברכה שטעה בה.

העובר לפני התיבה, לא יענה אחר הפהנים אמן, מפני הטירוף.

לא יענה אחר הפהנים אמן - בסוף כל ברכה, כמו ששאר הציבור עונים.

ברכות

פרק ו'

ועל כולן אם אמר שֶהַפֶּל יֵצֵא - וְאֶפִּילוּ עַל
הַפֶּת וְעַל הַיַּיִן. וּמִיָּהוּ לְכַתְחִילָה אֵין לֶאֱכֹל שׁוּם
פְּרִי אִם אֵינוּ יוֹדֵעַ תַּחֲחִילָה שְׂיִבְרַךְ עָלָיו בְּרַכָּה
הַרְאוּנָה לוֹ.

א עַל דְּבַר שְׂאִין גִּידוּלוֹ מִן הָאָרֶץ אוֹמֵר
"שֶהַפֶּל".

עַל הַחוּמֵץ וְעַל הַנוּבְלוֹת וְעַל הַגּוֹבָאֵי אוֹמֵר
"שֶהַפֶּל".

נוּבְלוֹת - פִּירוֹת שֶנֶּפְלוּ מִן הָאֵילָן קוֹדֵם
שֶנֶחֱבְשָׁלוּ כָּל צָרְכָן.
גּוֹבָאֵי - חֲגָבִים טְהוּרִים.

עַל הַחֶלֶב וְעַל הַגְּבִינָה וְעַל הַבִּיצִים אוֹמֵר
"שֶהַפֶּל".

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶהוּא מִיֵּן קָלְלָהּ, אֵין
מְבַרְכִין עָלָיו.

מִיֵּן קָלְלָהּ - נוּבְלוֹת וְגוֹבָאֵי עַל יְדֵי קָלְלָהּ הֵן
בָּאִים. וְאֵין הֶלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה.

הָיוּ לַפְּנֵי מֵינִים הַרְבֵּה - רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר: אִם יֵשׁ בִּינֵיהֶם מִמֵּיִן שְׁבַעַה מְבַרְךְ עָלָיו.

מִיֵּן שְׁבַעַה - חִיטָּה וְשַׁעֲוֹרָה וְגַפְּן וְתַאֲנָה וְרִימּוֹן
זֵית וְתַמְרִים, דְּהֵנִי עַדִּיפֵי הוּאֵיל וְנִשְׁתַּבַּחַה בְּהֵן
אָרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: מְבַרְךְ עַל אֵינָה מֵהֶם
שְׂרִיבָה.

מְבַרְךְ עַל אֵינָה מֵהֶם שְׂרִיבָה - דְּחַבִּיב עַדִּיף.
וְהֶלְכָה כְּחֻכְמִים.

ה בְּרַךְ עַל הַיַּיִן שֶלְפָּנֵי הַמְּזוֹן, פֶּטֶר אֵת הַיַּיִן
שֶלְאַחַר הַמְּזוֹן.

פֶּטֶר אֵת הַיַּיִן שֶלְאַחַר הַמְּזוֹן - הֵנִי מִלֵּי
בְּשִׁבְתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, שְׂרַגִּילִים לְקַבֹּעַ עַל הַיַּיִן
לְאַחַר הַמְּזוֹן, וּכְשֶׁבְרַךְ עַל הַיַּיִן לַפְּנֵי הַמְּזוֹן,
אֲדַעְתָּא דְּהַכִּי בְרַךְ. אֲבָל בְּשָׂאֵר יָמִים שְׂאִין
רַגִּילִים לְקַבֹּעַ עֲצָמָן עַל הַיַּיִן שֶלְאַחַר הַמְּזוֹן,
אֵין הַיַּיִן שֶלפָּנֵי הַמְּזוֹן פֶּטֶר הַיַּיִן שֶלְאַחַר
הַמְּזוֹן. וְכָל "לְאַחַר הַמְּזוֹן" דְּתַנֵּן בְּמַתְנִיתִין.

ברכות

פרק ו'

כְּלוּמַר: הַתְּפִילָה שֶהַתְּפִלְלוּ עָלָיו מְטוּרְפֶת
וְטוּרְדָה מְמַנּוּ, וְאֵינָה מְקוּבָּלֶת.

א כִּיצַד מְבַרְכִין עַל הַפִּירוֹת?

עַל פִּירוֹת הָאֵילָן אוֹמֵר "בוֹרָא פְּרִי הָעֵץ",
חוּץ מִן הַיַּיִן, שֶׁעַל הַיַּיִן אוֹמֵר "בוֹרָא פְּרִי
הַגֶּפֶן".

חוּץ מִן הַיַּיִן - שְׁמַתוּף חֲשִיבוּתוֹ קָבַעוּ לוֹ
בְּרַכָּה לְעֲצָמוֹ. וְכֵן הַפֶּת.

וְעַל פִּירוֹת הָאָרֶץ אוֹמֵר "בוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה",
חוּץ מִן הַפֶּת, שֶׁעַל הַפֶּת הוּא אוֹמֵר "הַמוּצִיא
לָחֶם מִן הָאָרֶץ".

וְעַל הַיִּרְקוֹת אוֹמֵר "בוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה". רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר: "בוֹרָא מֵינֵי דְשְׂאִים".

בוֹרָא מֵינֵי דְשְׂאִים - לְפִי שֵׁישׁ בְּכֻלָּל פְּרִי
הָאֲדָמָה דְשָׂא וְזָרְעִים כְּגוֹן קִטְנִיּוֹת, וְרַבִּי יְהוּדָה
בְּעֵי הַיִּכַר בְּרַכָּה לְכָל מִיֵּן וְמִיֵּן. וְאֵין הֶלְכָה כְּרַבִּי
יְהוּדָה.

וְהָא דְתַנֵּן עַל הַיִּרְקוֹת אוֹמֵר בוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה,
הֵנִי מִלֵּי יִרְקוֹת שְׂדֵרְכָן לְאֶקְלָן חֵיִין וְאֶקְלָן חֵיִין,
אוֹ שְׂדֵרְכָן לְאֶקְלָן מְבוּשָׁלִים וְאֶקְלָן מְבוּשָׁלִים.
אֲבָל אוֹתָן שְׂדֵרְכָן לְאֶקְלָן חֵיִין וְאֶקְלָן מְבוּשָׁלִים,
אוֹ שְׂדֵרְכָן לְאֶקְלָן מְבוּשָׁלִים וְאֶקְלָן חֵיִין, אֵינוּ
מְבַרְךְ עֲלֵיהֶן אֲלָא שֶהַפֶּל. וְיִרְקוֹת שְׂאוּכְלִין
אוֹתָם בֵּין חֵיִין בֵּין מְבוּשָׁלִים, מְבַרְכִין עֲלֵיהֶן
בוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה, בֵּין חֵיִין בֵּין מְבוּשָׁלִים.

ב בְּרַךְ עַל פִּירוֹת הָאֵילָן "בוֹרָא פְּרִי
הָאֲדָמָה", יֵצֵא. וְעַל פִּירוֹת הָאָרֶץ "בוֹרָא פְּרִי
הָעֵץ", לֹא יֵצֵא.

בְּרַךְ עַל פִּירוֹת הָאֵילָן וְכו' - כָּל הַיִּכָּא דְכִי
שְׁקָלִי פִּירָא אִיתִיהָ לְעַנְף, וְאוֹתוֹ הָעַנְף עֲצָמוֹ
חוּזָר וּמוּצִיא פְּרִי לְשִׁנָּה הַאֲחֵרָת, מְקַרֵי אֵילָן,
וּמְבַרְכִין עַל פִּירוֹתָיו בוֹרָא פְּרִי הָעֵץ. אֲבָל הַיִּכָּא
דְכִי שְׁקָלֶת לִיהָ לְפָרִי לֹא יִשְׂאָר עַנְף שְׂיַחְזוֹר
וְיוּצִיא פְּרִי לְשִׁנָּה הַאֲחֵרָת, אֵין מְבַרְכִין עַל
הַפִּירוֹת אֲלָא בוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה.

וְעַל כּוּלָּם אִם אָמַר "שֶהַפֶּל נִהְיָה בְדַבְרוֹ",
יֵצֵא.

ברכות

פרק ו'

לב המסובים פונה אל המברך, אלא לבלוע מה שבפיהם. אי נמי, חישינן שמא יחנק כשכא לענות אמן.

והוא אומר על המוגמר, אף על פי שאין מביאין את המוגמר אלא לאחר הסעודה.

והוא אומר על המוגמר - המברך ברכת המזון הוא מברך על המוגמר "בורא עצי בשמים". ואף על גב דאיכא דעדיף מיניה, אפילו הכי, כיון דאתחיל בתדא, עביד לאידך.

מוגמר - רגילין היו להביא אחר הסעודה עצי בשמים במחטה על האש לריח טוב.

לאחר הסעודה - לאחר ברכת המזון, דהשתא לאו מצרכי הסעודה הוא, אפילו הכי, כיון שהתחיל בברכות אחרונות, גומרן.

מ הביאו לפניו מליח בתחילה ופת עמו, מברך על המליח ופותר את הפת, שהפת טפילה לו.

מליח - כל דבר מלוח.

שהפת טפילה לו - מי שאכל אכילה גסה מפירות מתוקים ביותר, אוכל אחריו דבר מליח, לחתך הלחות הנדבקות בגופו מחמת רוב הפירות. ומפני שאינו יכול לאכול המליח לבדו, אוכל מן הפת עמו. אבל המליח לבדו עיקר, והפת טפילה לו.

זה הכלל: כל שהוא עיקר ועמו טפילה, מברך על העיקר ופותר את הטפילה.

מ אכל תאנים ענבים ורמונים, מברך אחריהן שלש ברכות - דברי רבן גמליאל.

מברך אחריהן שלש ברכות - דכל שהוא משבעת המינים, מברך אחריו שלש ברכות, דסבידא ליה לרבן גמליאל ד"ואכלת ושבעת וברכת" לאו אלחם בלבד קאי, אלא אכל שבעת המינים המוזכרים לעיל בפרשה. ובהאי קרא שלש ברכות רמיזי: "וברכת" - זו ברכת הין, "על הארץ" - זו ברכת הארץ, "הטובה" - זו בונה ירושלים, וכן הוא אומר (דברים ג' כה) "הקר הטוב הזה".

ברכות

פרק ו'

היינו לאחר שסילקו ידיהם מן הפת, קודם שיברכו ברכת המזון.

ברך על הפרפרת שלפני המזון, פטר את הפרפרת שלאחר המזון.

פרפרת - כל דבר שמלפתים בו את הפת, כגון בשר וביצים ודגים, קרוים פרפרת. ופעמים שהיו מביאים פרפראות קודם סעודה להמשיך האכילה, וחוזרים ומביאים פרפראות אחרות לאחר הסעודה, אחר שמשכו ידיהם מן הפת.

ברך על הפת, פטר את הפרפרת. על הפרפרת, לא פטר את הפת. בית שמאי אומרים: אף לא מעשה קדירה.

מעשה קדירה - כגון הריפות וגרש כרמל, וקמח שנתבשל במים כגון הלביבות, וכיוצא בהן.

ואית דמפרשי פרפרת דמתניתין, פת הצנומה בקערה, שאין בה מראה לחם, דמברכים עליה בורא מיני מזונות. והשתא ניחא דאיצטרך לאשמעין ברוך על הפרפרת לא פטר את הפת, אף על גב דהיא נמי מין פת, אבל מעשה קדירה פטר. ובית שמאי סברי כשם שאם ברוך על הפרפרת לא פטר את הפת, כך לא פטר מעשה קדירה. ואין הלכה כבית שמאי.

מ היו יושבין לאכול, כל אחד ואחד מברך לעצמו. הסיבו, אחד מברך לכולן.

היו יושבים - בלא הסיבה, וסימן הוא שלא נתועדו לאכול יחד. שרגילים היו כשמתועדים על חבורות אנשים לאכול, שהיו מסובים על המיטות, ואוכלים ושותים בהסיבת שמאל.

כל אחד מברך לעצמו - שלא היה להם קבע סעודה בלא הסיבה. ומיהו אם אמרו ניזיל ניכול נהמא בדוכתא פלן, אף על פי שלא הסיבו, כהסיבו דמי, ואחד מברך לכולם, ומצטרפין נמי לזימון.

בא להם יין בתוך המזון, כל אחד ואחד מברך לעצמו. לאחר המזון, אחד מברך לכולם.

בא להם יין בתוך המזון כל אחד מברך לעצמו - הואיל ואין בית הבליעה פנוי, ואין

ברכות
פרק ו'

וחכמים אומרים: ברכה אחת מעין שלש.
וחכמים אומרים ברכה אחת - מעין שלש ברכות.

אם ענבים תאנים רמונים זיתים ותמרים אכל, מברך "על העץ ועל פרי העץ ועל ארץ חמדה טובה וכו'", וחותרם "על הארץ ועל הפירות". וברך ישראל חותרם "על הארץ ועל פירותיה". וברכה זו עצמה מברך על היין, אלא שפותח בה "על הגפן ועל פרי הגפן".

ועל כל דבר הנעשה מחמשת מיני דגן, במקום "על העץ ועל פרי העץ", אומר "על המחיה ועל הפלגה", וחותרם "על הארץ ועל המחיה".

רבי עקיבא אומר: אפילו אכל שלק והוא מזונו, מברך אחריו שלש ברכות.

אפילו אכל שלק - של ירק, והוא מזונו - שסומך עליו למזון, מברך שלש ברכות, ד"ואכלת ושבעת" אכל מאי דאכל קאי.

והלכה פחכמים, שאין מברכין שלש ברכות אלא אלחם, ועל שבעת המינין ברכה אחת מעין שלש. ועל כל שאר דברים "בורא נפשות רבות וחסרונן".

פירוש "חסרונן": כמו לחם ומים, שאי אפשר להתקיים בלא הם. "על כל מה שברא להחיות בהם נפש כל חי", כלומר: על כל מה שבעולם, שגם אם לא נבראו יכולין הבריות להתקיים, ולא נבראו כי אם לתענוג ולתוספת טובה.

ומפני שיש בברכה זו שני ענינים, הניא ברכה ארוכה, ופותחת בברוך וחותרמת בברוך, כדאיתא בירושלמי, שחותרמים בה "ברוך אתה ה' חי העולמים".

השותה מים לצמאו, אומר: "שהכל נהיה בדברו".

השותה מים לצמאו - ורקא, מברך שהכל. אכל השותה מים לבלוע מאכל שנתחב לו בגרונו, וכיוצא בזה, אינו מברך.

רבי טרפון אומר: "בורא נפשות רבות".

רבי טרפון אומר בורא נפשות רבות - מברך לפני שתית המים. ואין הלכה כרבי טרפון, אלא

ברכות
פרק ז'

לפניהם מברך "שהכל", ולא חתיהם "בורא נפשות רבות".

א **שלישה שאכלו כאחד, חייבין לזמן.**

לזמן - להזדמן יחד לברך בלשון רבים "נברך שאכלנו משלו".

אכל דמאי, ומעשר ראשון שניטלה תרומתו, ומעשר שני והקדש שנפדו, והשמש שאכל פזית, והכותי - מזמנין עליהם.

דמאי - פירות עמי הארץ קרויים דמאי, כלומר: דא מאי - מעושרין הן או לא? לפי שהם חשודים על המעשרות, ואסרו חכמים לאכול מפירותיהן עד שיעשר. ואם אכל ולא עישר, מברך עליו, ולא הוי מצוה הבאה בעבירה, דרוב עמי הארץ מעשרים הם.

שניטלה תרומתו - ואף על פי שלא ניטלה ממנו תרומה גדולה, כגון בן לוי שהקדים את הפהן ולקח המעשר בשבלים קודם שנטל הפהן תרומה גדולה, והפהן הזה לו ליטול תרומה גדולה תחילה אחד מחמשים, דרחמנא קרייה ראשית. נמצא תרומה גדולה של פהן בתוך המעשר הזה אחד מחמשים שבו, לכד מתרומת מעשר שעל הלוי להפריש תרומה ממעשרו.

ואשמעינן מתניתין דהכא דפטור הלוי מלהפריש ממנו תרומה גדולה, דכתיב (במדבר י"ח כו) "והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר" - מעשר מן המעשר אמרתי לה, ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר.

ומעשר שני והקדש שנפדו - כגון שנתן את הקרן ולא נתן את החומש, שהבעלים מוסיפים חומש. וקמשמע לן תנא דאין חומש מעכב.

והשמש שאכל פזית - דמהו דתימא - פיןן שהשמש אין לו קביעות אלא הולך וקא, אין מזמנין עליו, קא משמע לן. ובכל הני אשמעינן, דאף על גב דדמו לאיסור, אין כאן ברכה בעבירה.

והפזית - מן העובדי כוכבים שהביא מלך אשור מכותא ומשאר ארצות, ויושב אותם בערי שומרון, ונתגירו מאימת האריות שהיו אוכלים

ברכות

פרק ז'

הוא, ולעולם אינו גר עד שימול ויטבול.

בבב נשים ועבדים וקטנים, אין מזמנין עליהם.

וקטנים אין מזמנין עליהם - דוקא קטנים שאין יודעים למי מברכין, אבל קטן היודע למי מברכין, מזמנין עליו.

ואיפא מרבנותא דאמרי דלא אמרו קטן היודע למי מברכין מזמנין עליו, אלא בכן שלש עשרה שנה ויום אחד שלא הביא שתי שערות, והוא הנקרא קטן פורח. אבל בכציר מהכי אין מזמנין עליו, ואפילו יודע למי מברכין.

ובירושלימי מייתי הלכה למעשה דאין מזמנין על הקטן כלל, עד שיגדל ויביא שתי שערות.

ונשים מזמנות לעצמן, ועבדים מזמנין לעצמן. אבל נשים עם עבדים לא, משום פריצותא.

עד כמה מזמנין? עד פזית. רבי יהודה אומר: עד פביצה.

עד פזית - וכן הלכה, ולא כרבי יהודה דאמר עד פביצה.

בבב פיצד מזמנין? בשלשה אומר "נברך". בשלשה והוא אומר "ברכו".

בשלשה והוא אומר ברכו - דהא בלאו דידיה איפא זימון, וכן כולם.

בעשרה אומר "נברך לאלהינו". בעשרה והוא אומר "ברכו". אחד עשרה ואחד עשרה ריבוא.

אחד עשרה ואחד עשרה ריבוא - הך רישא רבי עקיבא היא, דאמר: מה מצינו בבית הכנסת - משהגיעו לעשרה, אין חילוק בין רבים למועטים, הך נמי אין חילוק.

במאה אומר "נברך לה' אלהינו". במאה והוא אומר "ברכו".

במאה אומר נברך לה' אלהינו - הך סיפא כולה רבי יוסי הגלילי היא, דאמר: לפי רוב הקהל הן מברכין, שנאמר: "במקהלות ברכו אלהים".

ברכות

פרק ז'

בהם, כמפורש בספר מלכים ב' פרק י"ז. והיו שומרים תורה שבכתב, וכל מצוה שהחזיקו בה, מדקדקים בה יותר מישראל.

לפיכך היו מאמינים בהם בקצת המצוות, עד שבדקו אחריהם ומצאו להם דמות יונה בראש הר גריזים שהיו עובדים אותה, ומאז עשאום כעובדי כוכבים גמורים לכל דבריהם. הילכך האידנא אין מזמנין על הפותי.

אכל אכל טבל, ומעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו, ומעשר שני והקדש שלא נפדו, והשמש שאכל פחות מפזית, והנכרי - אין מזמנין עליהם.

אכל טבל - דגן שלא ניטלה ממנו תרומה ומעשרות קרוי טבל. ופירוש טבל: טב לא. ואין צריך לומר טבל דאורייתא, אלא אפילו טבל דרבנן, כגון דגן שצמח בעצין [שאינו נקוב]. שאינו טבל אלא מדרבנן, אין מזמנין עליו.

ומעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו - לאו תרומת מעשר קאמר, דהאי טבל גמור הוא. אלא כגון שהקדים לוי את הפהן בכרי לאחר שנתמרח, והוקבע לתרומה מן התורה, ונטל מעשר ראשון תחילה, ואחד מחמישים שבו היא ראויה לתרומה גדולה לפהן. וכל זמן שלא נתן ממנו תרומה גדולה זו, אף על פי שהפריש תרומת מעשר, אין מזמנין עליו. ואם היה מקדימו בשבלים קודם שנתמרח, לא היה צריך להפריש תרומה גדולה, כדכתבין לעיל.

ומעשר שני והקדש שלא נפדו - אין צריך לומר שלא נפדו כלל, דהא מילתא דפשיטא היא. אלא שנפדו ולא נפדו כהילכתן, כגון שפדה מעשר שני בגרוטאות של כסף, או במטבע שאין עליו צורה, ורחמנא אמר (דברים י"ד כח) "וצרת הכסף" - בדבר שיש בו צורה, והקדש שחללו על גבי קרקע ולא פדאו בכסף, ורחמנא אמר "ונתן את הכסף".

והשמש שאכל פחות מפזית - משנה שאינה צריכה היא, אלא אידי דהדר לרובא לצורך, הדר נמי להא.

ועובד כוכבים - בגר שמל ולא טבל מיירי, ואשמעינן דכל כמה דלא טבל, עובד כוכבים

ברכות

פרק ז'

בְּאֵלֶּף אוֹמֵר "נִבְרַךְ לֵה' אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל". בְּאֵלֶּף וְהוּא אוֹמֵר "בְּרַכּוּ".

בְּרִיבּוּא אוֹמֵר "נִבְרַךְ לֵה' אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים עַל הַמְּזוֹן שְׁאֶכְלֵנוּ". בְּרִיבּוּא וְהוּא אוֹמֵר "בְּרַכּוּ".

כְּעֵנָן שֶׁהוּא מְבַרֵךְ, כִּף עוֹנֵין אַחֲרָיו: "בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים עַל הַמְּזוֹן שְׁאֶכְלֵנוּ".

רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי אוֹמֵר לְפִי רֹב הַקְּהָל הֵן מְבַרְכִין, שְׁנֵאמַר (תהילים ס"ח כז) "בְּמַקְהֵלוֹת בְּרַכּוּ אֱלֹהִים, ה' מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל".

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: מַה מְצִינּוּ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת – אֶחָד מְרוֹבֵין וְאֶחָד מוֹעֲטִין, אוֹמֵר "בְּרַכּוּ אֶת ה'".

וּפְסַק הַלְכָה: מְשַׁלְשָׁה וְעַד עֲשָׂרָה, וְאֵין עֲשָׂרָה בְּכֻלָּל, הַמְּבַרֵךְ אוֹמֵר "נִבְרַךְ שְׁאֶכְלֵנוּ מִשְׁלוֹ", וְכוּלֵן עוֹנִים "בְּרוּךְ שְׁאֶכְלֵנוּ מִשְׁלוֹ וּבְטוֹבוֹ חִינּוּ". וְעֲשָׂרָה, אוֹ מְעֲשָׂרָה וּלְמַעְלָה, הַמְּבַרֵךְ אוֹמֵר "נִבְרַךְ לֵאלֹהֵינוּ שְׁאֶכְלֵנוּ מִשְׁלוֹ", וְכוּלֵן עוֹנִים "בְּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שְׁאֶכְלֵנוּ מִשְׁלוֹ וּבְטוֹבוֹ חִינּוּ".

רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר: "בְּרַכּוּ אֶת ה' הַמְּבַרֵךְ".

רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר בְּרַכּוּ אֶת ה' הַמְּבַרֵךְ - וְהַלְכָה כְּרַבִּי יִשְׁמַעֵאל.

